

Το συνυποσχετικό Πρωθυπουργού - Αρχιεπισκόπου και η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη του 1928.

Τετάρτη, 12 Δεκεμβρίου 2018.

Γράφει ο Αναστάσιος Βαβούσκος, Διδάκτωρ Εκκλησιαστικού Δικαίου Νομικής Σχολής Α.Π.Θ. - Δικηγόρος.

Προσφάτως, εξέθεσα τους λόγους για τους οποίους το συνυποσχετικό μεταξύ του Πρωθυπουργού και του Αρχιεπισκόπου Αθηνών είναι αντίθετο με τους ιερούς κανόνες. Στο παρόν άρθρο θα εξετάσω την συμβατότητα αυτού σε σχέση με την Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη του 1928.

Α. Προκειμένου να απαντηθεί το ερώτημα περί της ισχύος της ως άνω Πράξεως, θα πρέπει να σταχυολογηθούν τα δεδομένα, που προκύπτουν από την αυτήν την ίδια την Πράξη.

Τα δεδομένα αυτά είναι τα εξής:

Η συγκεκριμένη Πράξη εκδόθηκε από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, το οποίο εδρεύει εκτός των γεωγραφικών ορίων του ελληνικού Κράτους και συνεπώς συνιστά φορέα διεθνούς χαρακτήρα. Συνεπώς, η Πράξη αυτή, όπως και όλες οι Πατριαρχικές και Συνοδικές Πράξεις και Πατριαρχικοί και Συνοδικοί Τόμοι, που εκδίδει το Οικουμενικό Πατριαρχείο, συνιστούν διεθνείς Πράξεις και υπάγονται στις αρχές του Διεθνούς Δικαίου. Η ισχύς δε των Πράξεων αυτών ως Πράξεων που ρυθμίζουν διεκκλησιαστικές σχέσεις, είναι υποχρεωτικές για τις Εκκλησίες, στις οποίες αυτές αφορούν, και οι οποίες υποχρεούνται να τις εφαρμόζουν το σύνολο τους και όχι να εφαρμόζουν επιλεκτικώς ορισμένες εξ αυτών. Η δε αναφορά αυτών στο εκάστοτε ισχύον Σύνταγμα της ελληνικής Πολιτείας, δεν αφορά στις σχέσεις μεταξύ των Εκκλησιών αλλά μεταξύ των Εκκλησιών και της ελληνικής Πολιτείας και προπαντός δεν δημιουργεί δέσμευση για το εκτός της ελληνικής επικρατείας ευρισκόμενο Οικουμενικό Πατριαρχείο.

Ως διεθνούς λοιπόν χαρακτήρα Πράξη, η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη του 1928 υπέστη την προβλεπόμενη διαδικασία της διά νόμου κυρώσεως από τον έλληνα νομοθέτη, προκειμένου να ενσωματωθεί στην ελληνική έννομη τάξη και να αποτελέσει αναπόσπαστο τμήμα αυτής. Άλλωστε, η διαδικασία αυτή εθεωρείτο δεδομένη και από την ίδια την Πράξη του 1928, η οποία αναφερόμενη στο διακριτό των ρόλων των συνεργούντων θεσμών, επεσήμανε ότι η Ελληνική Πολιτεία επέιχε τη θέση του επικυρούντος θεσμού.

Η κύρωση μιας διεθνούς Πράξεως, κατά τις αρχές του Διεθνούς Δικαίου, τις οποίες ακολουθεί και η ελληνική Πολιτεία, περιλαμβάνει το σύνολο των διατάξεων αυτής και όχι επιλεκτικώς ορισμένες. Συνεπώς, η κύρωση διά νόμου τμήματος ή επιλεγμένων διατάξεων μιας διεθνούς Πράξεως δεν είναι εφικτή, με αποτέλεσμα η συντελεσθείσα με τον ν. 3615/1928 κύρωση της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928 να καλύπτει το σύνολο των συμπεριλαμβανομένων σ' αυτήν διατάξεων, ανεξαρτήτως της πλημμελούς και ελλειπούς νομοτεχνικώς διατυπώσεως αυτού.

Ο Καταστατικός Χάρτης της Εκκλησίας της Ελλάδος αναγνωρίζει σαφώς στο άρθρο 1 παρ. 3 την Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη του 1928 σαν σύνολο και όχι υπό την μορφή και τον τρόπο, που οι διατάξεις αυτής διατυπώθηκαν στον κυρωτικό ν. 3615/1928. Συνεπώς, για την Εκκλησία της Ελλάδος, η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη του 1928 ισχύει στο σύνολό της, γεγονός το οποίο έχει ήδη αποδεχθεί προ ολίγων ετών εγγράφως και η Ιερά Σύνοδος αυτής, αν και η έγγραφη αυτή αποδοχή απλώς επιβεβαίωσε το αυτόνοτο.

Συνεπώς, η Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη του 1928 δεσμεύει πλήρως και ως προς όλες τις διατάξεις της τόσο την Εκκλησία της Ελλάδος όσο και την Ελληνική Πολιτεία.

Β. Με το από πρόσφατο Συνυποσχετικό, ο Πρωθυπουργός και ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών συμφώνησαν ως προς την διαχείριση της εκκλησιαστικής περιουσίας την δημιουργία από κοινού ενός Ταμείου Αξιοποίησης Εκκλησιαστικής Περιουσίας. Το Ταμείο αυτό, όπως συμφωνήθηκε:

α) θα διοικείται από πενταμελές διοικητικό συμβούλιο, εκ των οποίων μελών δύο θα διορίζονται από την Εκκλησία της Ελλάδος, δύο θα διορίζονται από την Ελληνική Κυβέρνηση, ενώ ένα μέλος θα διορίζεται από κοινού.

β) θα αναλάβει τη διαχείριση και αξιοποίηση των από το 1952 και μέχρι σήμερα ήδη αμφισβητούμενων μεταξύ Ελληνικού Δημοσίου και Εκκλησίας της Ελλάδος περιουσιών, αλλά και κάθε περιουσιακού στοιχείου της Εκκλησίας που εθελοντικά η ίδια θα θελήσει να παραχωρήσει στο εν λόγω Ταμείο προς αξιοποίηση.

γ) Τα έσοδα και οι υποχρεώσεις του θα επιμερίζονται κατά ίσο μέρος στο Ελληνικό Δημόσιο και την Εκκλησία της Ελλάδος.

Και τώρα το ερώτημα. Ως προς την περιουσία των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών και των νομικών προσώπων αυτών (ενοριών, ιερών μονών), οι όροι αυτοί είναι σύμφωνοι με την Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη του 1928;

Με την προαναφερθείσα Πράξη, όπως λίγο – πολύ όλοι γνωρίζουμε, το Οικουμενικό Πατριαρχείο παραχώρησε στην Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος επιτροπικώς την διοίκηση των Ιερών Μητροπόλεων του στις προ ολίγων ετών κηθείσες από το ελληνικό κράτος περιοχές, τις γνωστές ως «Νέες Χώρες», διατηρώντας και παρακρατώντας υπέρ αυτού το ανώτατο κανονικό δικαίωμα επ' αυτών.

Με άλλες λέξεις, το Οικουμενικό Πατριαρχείο παρεχώρησε στην Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος την επικαρπία επί των Μητροπόλεων αυτών, παρακρατώντας υπέρ αυτού την επ' αυτών ψιλή κυριότητα.

Η παραχώρηση αυτή έγινε υπό ορισμένους και ρητώς αναφερομένους στην Πράξη όρους.

Ένας εκ των όρων αυτών ήταν ο υπό στοιχείο Γ', κατά τον οποίο προβλέπεται η συμμετοχή κατ' ίσον αριθμό των Μητροπολιτών των Νέων Χωρών και στο Διοικητικό Συμβούλιο του Γενικού Εκκλησιαστικού Ταμείου, καθώς και στο Εποπτικό Συμβούλιο της Εκκλησιαστικής Εκπαιδεύσεως: «Κατ' ίσον αριθμόν καί μετά τῶν αὐτῶν δικαιωμάτων συμμετέχουσι καί παρεδρεύουσιν οἱ ἐκ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐπαρχιῶν τοῦ καθ' Ἡμᾶς Ἀγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καί ἐν τῷ Διοικητικῷ Συμβουλίῳ τοῦ Γενικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου καί ἐν τῷ Ἐποπτικῷ Συμβουλίῳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως».

Ο όρος αυτός αποδίδει την βούληση του Οικουμενικού Πατριαρχείου σε σχέση με το σύστημα αξιοποίησεως της περιουσίας των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών. Εάν, λοιπόν, δούμε, τα θεμελιώδη στοιχεία που καθορίζουν την οργάνωση και την λειτουργία του υφισταμένου κατά την έκδοση της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928 φορέα αξιοποίησεως της εκκλησιαστικής περιουσίας, θα έχουμε και το πραγματικό περιεχόμενο του όρου Γ', ενός εκ των όρων υπό τους οποίους συνετελέσθη η παραχώρηση της διοικήσεως των ως άνω Μητροπόλεων στην Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος.

Όπως προκύπτει από τον ν. ΓΥΙΔ/1909 (ΦΕΚ 270/1909) «Περί Γενικού Εκκλησιαστικού Ταμείου και διοικήσεως Μοναστηρίων», ο φορέας αυτός συνεστήθη έχοντας:

α) ως σκοπούς (άρθρο 2):

1. την μισθοδοσία των ενεργεία αρχιερέων του κράτους και την καταβολή του επιδόματος των Συνοδικών
2. την περίθαλψη των αρχιερέων που κατέστησαν ανίκανοι να επιτελούν τα καθήκοντά τους λόγω γήρατος ή νόσου
3. την μισθοδοσία των ιεροκηρύκων, διδασκάλων και καθηγητών των ιερών μαθημάτων, των υπαλλήλων του Ταμείου και του προσωπικού της Ιεράς Συνόδου
4. την καταβολή των δαπανών της Ιεράς Συνόδου και του Ταμείου καθώς και τα οδοιπορικά των εκκλησιαστικών λειτουργών
5. την καταβολή των εκκλησιαστικών και εκπαιδευτικών εξωτερικών δαπανών για την συντήρηση των ορθοδόξων ελληνικών ναών της αλλοδαπής
6. την μισθοδοσία των εφημερίων και την πλήρωση εκκλησιαστικών σκοπών.

β) ως πόρους (άρθρα 3, 4 και 5):

1. τα περισσεύοντα έσοδα από την ετήσια διαχείριση της περιουσίας των διατηρουμένων Ιερών Μονών
2. η ετήσια εισφορά από τον Ιερό Ναό της Ευαγγελιστρίας Τήνου
3. οι εισπράξεις από τους δασμούς και τα τέλη, που εισέπραττε το Κράτος
4. το ήμισυ της κληρονομίας των αποβιούντων επισκόπων, μοναχών και ιερομονάχων κατά τα οριζόμενο στις σχετικές διατάξεις
5. οι δωρεές, κληρονομίες και κληροδοσίες πιστών
6. οι κρατήσεις από τις συντάξεις των υπαλλήλων του Ταμείου
7. τα πρόστιμα και οι χρηματικές ποινές, που επιβάλλονται σε κληρικούς και μοναχούς

γ) ως όργανο διοικήσεως (άρθρο 6):

διοικητικό συμβούλιο πενταμελούς συνθέσεως

με πρόεδρο τον εκάστοτε Μητροπολίτη Αθηνών

και μέλη δύο Αρχιερείς, τον Βασιλικό Επίτροπο και τον Τμηματάρχη των εκκλησιαστικών του Υπουργείου Εκκλησιαστικών.

Από την παράθεση των παραπάνω στοιχείων προκύπτει, ότι ο υφιστάμενος κατά την έκδοση της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928 είχε:

1. Ως σκοπό την κάλυψη της μισθοδοσίας και των λοιπών δαπανών των κληρικών και των υπαλλήλων της Εκκλησίας της Ελλάδος, καθώς και την κάλυψη των εξόδων περιθάλψεως των Αρχιερέων της
2. Ως πόρους κατά κανόνα εισοδήματα από διάφορες αιτίες, πλέον των ακινήτων που εισέφεραν είτε κληρικοί και μοναχοί είτε λαϊκοί
3. Ως διοίκηση ένα Διοικητικό Συμβούλιο, που την πλειοψηφία (τρία από τα πέντε μέλη) την είχε η Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος και μετά την Πράξη του 1928 η Εκκλησία της Ελλάδος.

Αυτό περαιτέρω σημαίνει ότι η παραχώρηση της διοικήσεως των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών από το Οικουμενικό Πατριαρχείο προς την Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος έγινε και

υπό τον όρο της συμμετοχής των Μητροπολιτών των επαρχιών αυτών σε φορέα αξιοποίησης εκκλησιαστικής περιουσίας, που θα λειτουργεί βάσει και συμφώνως προς τα προαναφερθέντα στοιχεία.

Αυτό σημαίνει, ότι εάν ο οιοσδήποτε φορέας ήθελε δημιουργηθεί στο μέλλον (δηλαδή μετά το 1928), δεν πληροί τις ως άνω τρεις προϋποθέσεις, επέρχεται παραβίαση ενός εκ των όρων, υπό τους οποίους έγινε η παραχώρηση της διοικήσεως των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών στην Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος και τίθεται θέμα ακόμη και ανακλήσεως της συγκεκριμένης Πράξεως.

Και τούτο, διότι η μεταβίβαση με την Πράξη του 1928 της διοικήσεως (στην οποία συμπεριλαμβάνεται και η αξιοποίηση των περιουσιακών στοιχείων των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών):

α) είναι μη περαιτέρω μεταβίβασιμη στο σύνολό της ή κατά τμήμα αυτής, παρά μόνον κατόπιν αποφάσεως της Αγίας και Ιεράς Συνόδου του Οικουμενικού Πατριαρχείου

β) δύναται να ανακληθεί από τον φορέα που την μεταβίβασε - δηλαδή το Οικουμενικό Πατριαρχείο - άνευ ουδεμίας προϋποθέσεως ή χρονικής δεσμεύσεως.

Συμπερασματικώς, οι όροι του Συνυποσχετικού, που υπεγράφη από τον Πρωθυπουργό και τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και αφορούν την αξιοποίηση της εκκλησιαστικής περιουσίας και των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών, αντιβαίνουν στον Γ' όρο της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928 και δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο συζητήσεως ή περαιτέρω επεξεργασίας.

Εάν, παρ' ελπίδα, αυτό συμβεί, θα πρόκειται για παραβίαση ενός εκ των όρων της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928, ενεργοποιουμένου του δικαιώματος της Αγίας και Ιεράς Συνόδου του Οικουμενικού Πατριαρχείου να εξετάσει την διατήρηση ή την ανάκληση της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928.

Εύχομαι η Ιερά Σύνοδος της Ιεραρχίας να κατανοήσει τις βαθύτερες προεκτάσεις του αναφεύμετος ζητήματος και να συνεργασθεί με το Οικουμενικό Πατριαρχείο, κινούμενη εντός των πλαισίων του όρου Γ' της Πράξεως του 1928.

<https://www.romfea.gr/katigories/10-apopseis/25685-to-sunuposxetiko-prothupourgou-arxiepiskopou-kai-i-patriarxiki-kai-sunodiki-praji-tou-1928>

Εκτυπώσιμο: <https://www.imdleio.gr/diaf/2018/tsip-ierwn-1928.pdf>